

تمهیدات غذایی و مدل برنامه‌ریزی برای شرایط بحران

داود فرج‌زاده ph.D، رضا توکلی ph.D و رضا صراف‌پور M.Sc.

آدرس مکاتبه: دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج) - دانشکده بهداشت - تهران - ایران

خلاصه

همیشه نمی‌توان از بروز بلایا و مصائب جلوگیری کرد. اما با فراهم‌آوردن تجهیزات و لوازم مورد نیاز قبل از وقوع بحران، می‌توان وضعیت زندگی خود و دیگران را در شرایط اضطراری بهبود بخشید. برای مبارزه با بلایا و حفظ حیات، سه اولویت اصلی عبارتند از: آب، غذا و سرپناه. یکی از مهمترین نیازهای اولیه انسان در شرایط عادی و بحرانی غذا می‌باشد. شرایط بحران را نیز می‌توان به دو دسته کلی تقسیم نمود: شرایطی که اراده انسان در آن دخالت ندارد، مانند بلایای طبیعی (زلزله، سیل، طوفان، قحطی) و شرایط بحرانی که انسان در آن به‌طور مستقیم دخالت دارد، مانند جنگ (بیولوژیک، شیمیایی و هسته‌ای) و اغتشاشات داخلی. هر یک از انواع بلایا و شرایط بحرانی اثرات متفاوتی بر مقوله غذا و تغذیه خواهند داشت. برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح می‌تواند از گسترش زیان‌های ناشی از بحران بکاهد. در این مقاله به ابعاد مختلف برنامه‌ریزی، برآورد، چگونگی تأمین، نگهداری و ذخیره، توزیع و نحوه مصرف مواد غذایی، انواع مواد غذایی ضروری در شرایط بحران، تجهیزات و امکانات (انسانی، مادی و سازمانی) مورد نیاز موجود در کشور پرداخته و متناسب با آن مدل مطلوب برای برنامه‌ریزی در شرایط بحران ارائه گردیده است.

واژه‌های کلیدی: غذا، مدل برنامه‌ریزی، بحران

مقدمه

یکی از مهمترین وظایف مسئولین یک جامعه، پیش‌بینی، برنامه‌ریزی و تأمین تمهیدات لازم برای مقابله با بحران و عوارض ناشی از آن می‌باشد. از مهمترین اقداماتی که دولت‌ها باید انجام دهند، تأمین آب و غذای سالم و بهداشتی برای افراد در معرض آسیب می‌باشد. ظهور تغییرات نامطلوب جدی در وضعیت تغذیه جامعه بعد از وقوع حادثه به نوع بحران، مدت وقوع حادثه، وسعت حادثه، وضعیت تغذیه مردم، وضعیت تولید مواد غذایی در محل حادثه و اقدامات پیشگیرانه مدیران جامعه بستگی دارد. پیشگیری، آمادگی، مقابله با بحران، احیاء و بازسازی و ترسیم حمایت‌های غذایی برای پیشگیری از بلایا و تقویت فعالیت‌هایی که مردم را

توانا می‌کند تا با بلایا کنار آیند و با آن مقابله کنند از وظایف دولت‌ها می‌باشد [۱]. به هر حال پس از وقوع یک حادثه طبیعی و یا حوادثی مانند جنگ، احتمال ایجاد شرایط اضطراری و بحران قوت می‌گیرد. اگر نیازهای یک جمعیت یا زیر گروه آن برآورده نشود، بزودی بعضی از انواع سوء تغذیه در بین گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه مشاهده خواهد شد. در نتیجه ممکن است، تعداد کودکان کم وزن و مادران کم خون در جامعه افزایش یابد یا دیده شود.

هر یک از انواع بلایا اثرات متفاوتی بر غذا و تغذیه خواهند داشت. برای مثال اثر خشکسالی با اثر زلزله و یا سیل متفاوت است و اثر هر یک باید جداگانه بررسی گردد [۲]. در مجموع آثار بلایا بر اغذیه